

ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี ในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว Phuket Old Town's Community Response to Nightlife Entertainment Business as a Tourist Attraction

ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดิ์อักษร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
คณะการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.จักรพันธ์ ชัดข่มแสง

อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อ ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว การวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีแบบสัมภาษณ์เชิงสำรวจเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยในย่านเมืองเก่าภูเก็ตจำนวน 438 คน และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจำแนกและสรุปลักษณะปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ชาวเมืองเก่าภูเก็ตส่วนใหญ่มีปฏิกิริยาในเชิงบวกต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี โดยมีเหตุผลสำคัญในการสนับสนุนคือ ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจในแง่การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและการสร้างรายได้ และประโยชน์ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมคือ การสร้างบรรยากาศความคึกคักและสนุกสนาน มีสีสัน อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามอีกส่วนหนึ่งปฏิเสธการเข้ามาของธุรกิจ สถานบันเทิงยามราตรี โดยมีข้อโต้แย้งว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและขัดแย้งกับอัตลักษณ์ของเมืองเก่าภูเก็ต ในเชิงวิชาการข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ยืนยันแนวคิดทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory: SET) ในเชิงปฏิบัติ ผลวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการใช้พื้นฐานข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี, ปฏิกิริยาชุมชน, ผลประโยชน์การท่องเที่ยว, ผลกระทบการท่องเที่ยว

ABSTRACT

This objective of this research was to study and analyze Phuket Old Town's community response to nightlife entertainment business as a tourist attraction. This research employed a qualitative approach, by using a qualitative interview schedule to collect data from 438 respondents who currently reside within the Phuket Old Town. Content analysis was used in this study to analyze respondents' responses and summarize reactions into a category. The findings revealed that most respondents respond positively towards nightlife entertainment business. The key reason given was that of economic benefit in terms of increasing tourist number as well as gaining higher income. Socio-cultural benefits were also cited since this business was thought to lighten up the lively and exciting atmosphere of the community. On the other hand, this business was rejected by some respondents. These respondents argued that nightlife entertainment business was not appropriate, and incompatible with Phuket Old Town's identity. Academically, the findings derived from this study confirm Social Exchange Theory (SET), while it can be practically useful for relevant organizations as a scientific data to underpin tourism management and planning appropriately for Phuket Old Town.

Keywords: Nightlife Entertainment Business, Tourism, Community's Reaction, Tourism Benefits, Tourism Impacts.

บทนำ

งานวิจัยเรื่องนี้มีที่มาจากสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่อาคารชิโนโปรตุกีส (Chino-Portuguese Architecture) สถาปัตยกรรมอันโดดเด่นและเก่าแก่ที่สะท้อนความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในอดีตของจังหวัดภูเก็ต ภายหลังการเข้ามาดำเนินกิจการของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ทั้งนี้เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ผลได้ผลเสียที่สังคมและชุมชนจะได้รับจากการเปิดรับธุรกิจประเภทนี้ ในฐานะสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (Tourist Attraction) งานวิจัยนี้อาศัยทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory: SET) เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการตรวจสอบการยอมรับหรือการปฏิเสธการเข้ามาดำเนินการของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีตามทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่จะได้รับประโยชน์และผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวรูปแบบนี้

ความบันเทิงยามราตรีกับการท่องเที่ยวไทย

ในระยะสิบกว่าปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้จัดให้เป็นวาระสำคัญระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมและผลักดันให้ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำที่มีมาตรฐานระดับโลก (World Class Tourism Destination) แต่คงปฏิเสธความจริงประการสำคัญไม่ได้ว่า ตั้งแต่การท่องเที่ยวไทยเข้าสู่เวทีการท่องเที่ยวนานาชาติ นับตั้งแต่ช่วงยุคสงครามเวียดนามเป็นต้นมา (Leheny, 1995) ธุรกิจกลางคืนอันประกอบจ้วยสถานบันเทิงยามราตรีหลากหลายประเภท เช่น คาบาเรต์ บาร์อะโกโก้ หรือธุรกิจจำพวกฟับ บาร์ ไนต์คลับ กระทั่งสถานบริการอบอวลด้วยทั้งแบบปกติและแอบแฝงการขายบริการทางเพศที่เปิดให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่ดำรงอยู่คู่กับการท่องเที่ยวไทยตลอดมา ข้อเท็จจริงนี้ทำให้ศาสตราจารย์ Erik Cohen (1996) นักสังคมวิทยาและนักวิชาการด้านท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมองว่า ประเทศไทยเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีจุดขายการท่องเที่ยวสำคัญสองประการคือ ความแปลกใหม่ (Exotic) และกามารมณ์ (Erotic) ควบคู่กัน

ข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัยในอดีต อย่างเช่น Rittichainuwat, Qu and Brown, (2001); Henkel et al., (2006); McDowall, (2010) บ่งชี้ว่าในด้านหนึ่งเมืองไทยมีชื่อเสียงในฐานะเมืองท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์แห่งตะวันออกเป็นดินแดนแห่งพระพุทธรูป ศาสนา มีวัดวาอารามที่แสดงความงามของสถาปัตยกรรมและศิลปะไทยชั้นยอดแขนงต่าง ๆ หลายแห่งทั่วประเทศ พร้อมด้วยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มรดกวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมการกินและศิลปะการต้อนรับ (Hospitality) ชั้นเลิศที่สามารถเรียกร้องและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง (Destination) ในปริมาณสูง แต่ในอีกด้านหนึ่ง ภาพของความบันเทิงยามราตรีก็เป็นที่ทำให้เมืองไทยเป็นที่รู้จักมากขึ้นด้วยเช่นกันโดยเฉพาะในหมู่นักเดินทางต่างชาติ (Henkel et al., 2006) ปัจจุบันบริเวณย่านถนนสุขุมวิท ถนนสีลม และถนนข้าวสารของกรุงเทพมหานครได้กลายเป็นสถานเริงรมย์ยามค่ำคึกคักขนาดใหญ่ระดับประเทศ ที่นักท่องเที่ยวหลายคนจะไม่รู้จัก (Howard, 2005) หากต้องการไปสัมผัสกับแสงสีและบรรยากาศความตื่นเต้นสนุกสนานเร้าใจ ที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวบางราย พื้นที่เหล่านี้ไม่ได้มีความหมายเฉพาะการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความบันเทิงส่วนตัวในระดับธรรมดาเพื่อเลือกซื้อสินค้า ฟังเพลง ดื่มสุรา รับประทานอาหาร ชมการแสดงเต้นรำหรือพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงสถานที่พิเศษที่มีฉากหลังเป็น “กามโลภีย์” ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างมีโอกาสเลือกซื้อบริการทางเพศได้อย่างสะดวกและเปิดเผยจากผู้ให้บริการทั้งชายและหญิงในสถานบริการที่มีอยู่อย่างดาษดื่น (Howard, 2009)

ความบันเทิงยามราตรีกับประเด็นปัญหา (Nightlife Entertainment and Issue)

หากเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์หรือภาพลักษณ์ส่วนใหญ่ที่ถูกนำเสนอโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อแสดงความเป็นไทย (Thai-Ness) เช่น ศิลปะการแสดง อาหารไทย วัดวาอาราม พระราชวัง ชายหาด ทะเล ภูเขาหรือป่าไม้ เป็นต้น ภาพของความบันเทิงยามราตรีไม่ใช่ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการของประเทศไทยแต่มีความโดดเด่นสูงในมิติทัศนียภาพการท่องเที่ยวต่างชาติ Howard (2009) และ Hoskin (1988) อ้างว่า ภาพลักษณ์ด้านนี้ไม่จำเป็นต้องประชาสัมพันธ์หรือสยายกันยืดเยื้อ เพราะเป็นสิ่งที่รับรู้กันดีอยู่แล้วของชาวโลก ในบางกรณีภาพลักษณ์นี้มีพลวัตต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วและ

ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

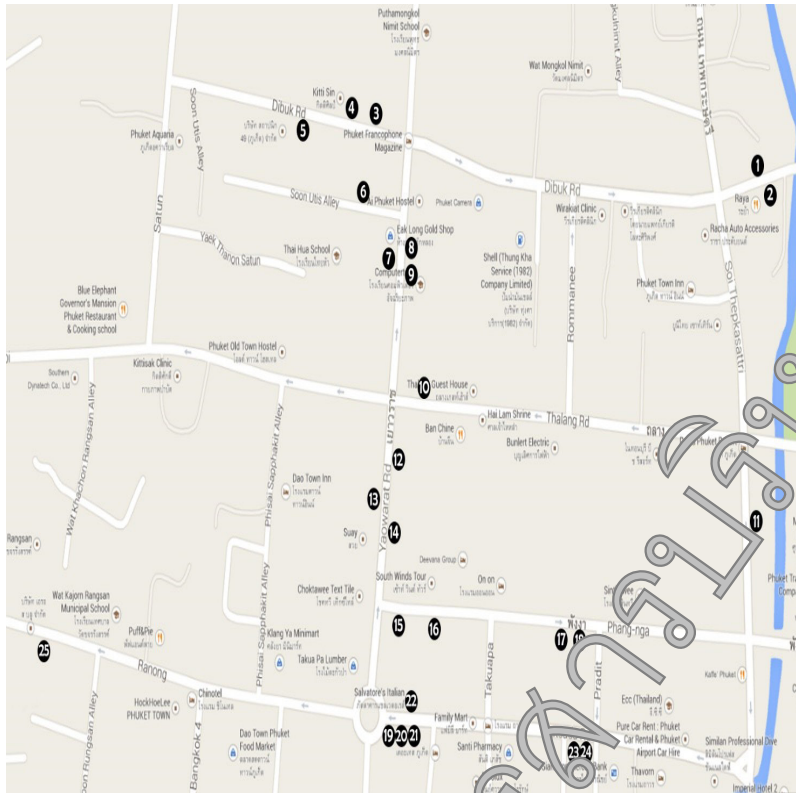
สูงมาก กระทั่งทำให้นักท่องเที่ยวบางรายรู้จักพัฒนาพงษ์หรือพัทยาก่อนรู้จักประเทศไทยด้วยซ้ำ ชื่อเสียงของความบันเทิงยามราตรีในเมืองไทยยังสามารถยืนยันได้จากการนำเสนอข้อมูลในหนังสือแนะนำเที่ยวชื่อดังระดับโลกอย่าง Lonely Planet หรือในเว็บไซต์ เช่น www.traveltips.usatoday.com หรือ www.discoverythailand.com ที่ระบุว่า ความบันเทิงยามราตรีในกรุงเทพฯ พัทยา ภูเก็ตคือ สิ่งที่ไม่ควรพลาด (Lonely Planet, 2013; USA Today, 2013; Discovery Thailand, 2013)

สำหรับรัฐบาลไทย การท่องเที่ยวยามราตรีในปัจจุบันเป็นสิ่งที่หมิ่นเหม่ ต้องห้ามและขัดแย้งทั้งต่อจริยธรรม ศาสนาและกฎหมาย ที่สำคัญ เป็นภัยคุกคามต่อเป้าหมายและเป็นอุปสรรคสำหรับการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดีของประเทศไทยในฐานะแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพในอนาคต ที่สำคัญประเด็นนี้มักตกเป็นเป้าหมายการโจมตีจากสื่อต่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง ดังเช่น เมื่อเร็ว ๆ นี้ สำนักข่าว BBC ได้นำเสนอรายงานข่าวพิเศษหัวข้อ “ความเป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนภาพลักษณ์อันเสื่อมของการท่องเที่ยวในเมืองพัทยา” (Can ‘sleazy’ Pattaya change its image?) ทางโทรทัศน์และเว็บไซต์ (BBC, 2016) มา กรณีที่ถูกนำมาล้อเลียนดังปรากฏในภาพยนตร์หรือโฆษณาหลายเรื่อง เช่น การขายโปรแกรมการเรียนภาษาไทยด้วยแอปพลิเคชันของบริษัท Rosetta Stone Language Learning Software ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งขณะนี้ได้ถูกส่งต่อเผยแพร่ไปยังชุมชนที่โลกผ่านในสื่อออนไลน์ยักษ์ใหญ่อย่าง www.youtube.com โดยมีรายละเอียดเนื้อหาส่อไปในทำนองขบขันแกมดูถูก โดยมี “หญิงไทย” ตกเป็นจำเลย (Bangkok Post, 2013)

สำหรับเจ้าบ้าน การท่องเที่ยวยามราตรีที่ไม่เหมาะสมเป็นส่วนหนึ่งของต้นตอปัญหาสำคัญด้านสังคมและวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ เช่น การค้าประเวณีเด็ก แหล่งมั่วสุม ยาเสพติดหรือปัญหาอื่น ๆ ที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มนายทุน เจ้าของธุรกิจกับชุมชนเจ้าบ้านในพื้นที่ ดังกรณีพื้นที่ในย่านถนนสีลม (กาญจนา ใจดี และคณะ, 2556) ซึ่งมักปรากฏเป็นข่าวอยู่บ่อยครั้ง ความรุนแรงของปัญหาทำให้ทุกรัฐบาลพยายามโฆษณาประชาสัมพันธ์และตอกย้ำภาพลักษณ์เชิงบวกพร้อม ๆ กับการออกมาตรการและกฎระเบียบที่เข้มงวด เช่น การกำหนดเวลาปิดเปิดสถานบริการ การห้ามจำหน่ายสุราแก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปี การจัดระเบียบสังคม การกำหนดอายุผู้ที่สามารถเข้าใช้บริการ การสุ่มตรวจสารเสพติด รวมทั้งการกำหนดเขตพื้นที่ (Zoning) เพื่อควบคุมและลดทอนปัญหา (สิริวัฒน์ ชัยชูวรรณ, 2553) เป็นต้น ทว่าผลที่ได้ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จในระดับที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร เพราะไม่เพียงธุรกิจท่องเที่ยวประเภทนี้จะกระจุกตัวอยู่แต่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิม เช่น เมืองพัทยา ถนนข้าวสาร ถนนสีลม หาดป่าตอง เกาะสมุย หรือเกาะพังเท่านั้น หากแต่ในแหล่งท่องเที่ยวเกิดใหม่อย่างเมืองปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมล้านนาและบรรยากาศความเงียบสงบ ตลอดจนความสวยงามทางธรรมชาติเป็นจุดขายก็ปรากฏว่า มีกลุ่มนักลงทุนจากภายนอกได้เข้าไปดำเนินธุรกิจสถานบันเทิงเพื่อกอบโกยผลประโยชน์ท่ามกลางความกังวลใจของชาวบ้านในพื้นที่ (ธวัชชัย มานิตย์, 2550) ปรากฏการณ์นี้ยิ่งชี้ชัดว่า ประเทศไทยยังขาดมาตรการและการวางแผนการท่องเที่ยวที่ดีและมีประสิทธิภาพในการควบคุมการขยายตัวของธุรกิจความบันเทิงยามราตรีให้อยู่ในขอบเขตและพื้นที่ที่เหมาะสม และส่งผลเสียหายต่อความสามารถในการแข่งขันและภาพพจน์ที่ดีของประเทศโดยตรง

ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีกับปฏิกิริยาของการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าภูเก็ต

สำหรับสถานการณ์ในจังหวัดภูเก็ต สถานบันเทิงยามราตรีส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาด โดยเฉพาะหาดป่าตองในบริเวณย่านรอยบางลาและโรงแรม Royal Paradise ซึ่งเป็นพื้นที่หลักที่มีธุรกิจประเภทนี้เปิดให้บริการหนาแน่นมากที่สุด ขณะที่การท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าภูเก็ตแต่เดิมก็ดำเนินไปในลักษณะการท่องเที่ยวแบบเมืองทั่วไปคือ การซื้อของที่ระลึก การเยี่ยมชมและถ่ายรูปกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และอาคารบ้านเรือนในแบบชิโนโปรตุกีส โดยทั่วไป เมืองเก่าภูเก็ตเป็นสถานที่ที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต และนิยมเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะในช่วงเย็นกลางคืน แต่ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาเริ่มมีการทยอยเปิดธุรกิจบริการในรูปแบบสถานบันเทิงยามราตรี โดยผู้ประกอบการได้ปรับเปลี่ยนสภาพภายในอาคารชิโนโปรตุกีส ซึ่งเดิมเคยเป็นตึกที่พักอาศัยให้กลายเป็นสถานบริการกึ่งผับกึ่งร้านอาหาร ให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม อีกทั้งมีการแสดงดนตรีสดตามแนวตะวันตก ซึ่งมีผู้ประกอบการบางส่วนมาจากต่างถิ่นหรือชาวต่างประเทศเป็นเจ้าของ (ภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร, 2556) จำนวนสถานบริการที่เพิ่มมากขึ้นในระยะเวลานี้สะท้อนให้เห็นระดับความนิยมของผู้บริโภค ขณะเดียวกันก็ทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวในเมืองเก่าภูเก็ตที่เคยเงียบสงบเปลี่ยนไปจากเดิมภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งและจำนวนสถานบันเทิงยามราตรี

รูปที่ 1: ที่ตั้งและรายชื่อธุรกิจสถานบันเทิง ภายในเขตเมืองเก่าภูเก็ต

รายชื่อเรียงตามหมายเลข

ถนนดิบูก

1 So far

2 ประชาชื่น

3 เฟลินจิต

4 อ.เมือง

5 Dibuk Grill & Bar

6 Pop Chanel

7 เสน่หา

8 รื่นรมย์

9 เย็นราตรี

ถนนกลาง

10 Route 66

11 พอใจ

ถนนยาวราช

12 โกตัม

13 Rockin Angles

14 Rider Caf

ถนนพังงา

15 Aneld

16 Siam Indigo Exotique Bar & Restaurant

17 Comics Caf & Bar Restaurant

18 Roxy Bars

ถนนรัชฎา

19 Circle Caf / Restaurant

20 Duke Bar & Restaurant

21 Bassrie

22 Anna's Phuket Caf

23 โรงพิน

24 Gallery Caf

ถนนระนอง

25 Phuket Backpacker

ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตชี้ว่า การเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีสร้างความเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนหลายประการ ชาวบ้านรายหนึ่งในละแวกนี้ให้ข้อมูลว่า “สถานบันเทิงยามราตรีในเขตเมืองเก่าภูเก็ตไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรเลย แถมยังก่อความวุ่นวาย รบกวนชาวบ้าน จะหลับจะนอนก็ไม่ได้ยินเสียงดนตรีดัง” อีกรายหนึ่งชี้ว่า “การเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้ภาพพจน์ของชุมชนไม่ดี” และบางรายเห็นว่า “เขตเมืองเก่าภูเก็ตจะต้องเป็นเขตที่สงบ เรียบร้อย สะอาดตา เจริญทางวัฒนธรรมที่คนรุ่นเก่าได้รักษาไว้เพื่อเป็นที่เชิดชวแก่ชาวต่างชาติผู้มาเยือน แต่ตอนนี้กลับเปลี่ยนไปหมดแล้ว” อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางตัวอย่างปัญหาที่ยกมา กลับมีชาวบ้านส่วนหนึ่งเห็นแย้งว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ ช่วยเพิ่มบรรยากาศความคึกคัก และส่งผลโดยตรงต่อการปรับปรุงสภาพเมืองเก่าภูเก็ต “ชุมชนเมืองเก่าได้รับประโยชน์สำคัญจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีคือ ทำให้ชุมชนเมืองเก่าสามารถเปิดธุรกิจได้และเป็นการอนุรักษ์แบบบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ในเขตเมืองเก่าไว้ได้ มีการดูแลและปรับปรุงแบบบ้าน”¹

ในบริบทของประเทศไทย สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีและการท่องเที่ยวเป็นประเด็นสำคัญระดับประเทศ โดยเฉพาะด้านนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว แต่จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่างานวิจัยที่มุ่งศึกษาหัวข้อการท่องเที่ยวและความบันเทิงยามราตรีโดยเฉพาะยังมีปริมาณจำกัด งานวิจัยของกาญจนา ใจดีและคณะ (2546) ได้สำรวจภาพลักษณ์ย่านสีลมในสายตานักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างเห็นพ้องว่าสถานบันเทิงในย่านสีลมเป็นสถานที่ทำให้เกิดปัญหาด้านลบที่รวบรวมเพศพาณิชย์ ยาเสพติด การพนัน ซึ่งมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม งานวิจัยของจรรุวรรณ ชำเพชร และคณะ (2555) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้สะท้อนเกี่ยวกับพื้นที่เมืองและชีวิตของคนในซอยคาวบอย ซึ่งเป็นย่านท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ขณะที่การศึกษาของภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร (2556) เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเมืองเก่าภูเก็ตโดยตรง ผลวิจัยพบว่า ภาพรวมผลกระทบในชุมชนหลังการเข้ามาดำเนินการของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรียังอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ในเชิงลึกจะพบว่า ชาวชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตรู้สึกกังวลกับปัญหาที่สำคัญ 3 ด้านคือ ปัญหาการดื่มสุราและยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชน ปัญหาการค้าประเวณี รวมถึงปัญหาอาชญากรรมภายในชุมชน

จากข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจสถานบันเทิงเจ้าบ้าน และการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็น เพราะไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจเหตุผล ความรู้สึกนึกคิดของเจ้าบ้าน แต่ข้อค้นพบที่ได้ยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งในเชิงวิชาการและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตทั้งในแง่การวางแผน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่เหมาะสม การป้องกันปัญหาและบรรเทาผลกระทบอันเนื่องจากการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวของเมืองเก่าภูเก็ตที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เทศบาลนครภูเก็ตและจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น งานวิจัยฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อประมวลและวิเคราะห์ผลประโยชน์และผลกระทบด้านลบที่ชุมชนเมืองเก่าจะได้รับจากการเข้ามาดำเนินธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี โดยเน้นการศึกษาความเห็นของชุมชนเจ้าบ้านเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมมากที่สุดบรรดาผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด โดยพยายามอธิบายและฉายภาพในทัศน ประสพการณ์ การรับรู้และเจตคติของชุมชนที่มีต่อประโยชน์ คุณค่า และผลกระทบที่ชุมชนเมืองเก่าจะได้รับจากธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทนี้ในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี

¹ สัมภาษณ์ชาวบ้านที่พักอาศัยในบริเวณถนนเยาวราช ถนนตีบและถนนกลาง เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2554 โดยภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร

กรอบแนวคิดทฤษฎี

ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อชุมชนหรือพื้นที่นั้น ๆ จากการสำรวจงานวิจัยในอดีตพบว่า การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบการท่องเที่ยวแทบทั้งหมดเป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ โดยมักมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจลักษณะหรือบรรยายระดับผลกระทบในแง่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว (Hillery et al., 2001) งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่ล้วนเป็นงานวิจัยที่ปราศจากทฤษฎีมารองรับ (Atheoretical Research) ที่สำคัญ ยังพบว่า ปัจจุบันมีนักวิจัยส่วนน้อยที่ได้ให้ความสำคัญต่อการวิจัยเชิงพัฒนาทฤษฎี (Theoretical Development) (Jurowski, Uysal, Williams, 1997; Andereck et al., 2005; Jamal and Getz, 1995; Waitt, 2003) อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า การท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นพหุวิทยาการจึงทำให้นักวิจัยจากหลายศาสตร์ เช่น จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์การเมือง สังคมวิทยา รวมทั้งมนุษยวิทยาได้ให้ความสนใจศึกษา โดยได้นำทฤษฎีจากศาสตร์ของตนมาประยุกต์เพื่อตรวจสอบและอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบการท่องเที่ยวที่คนในพื้นที่รับรู้ จากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในการสำรวจผลกระทบการท่องเที่ยวหรือการศึกษาปฏิกิริยาตอบสนองหรือต่อต้านการท่องเที่ยว นักวิจัยได้ใช้ทฤษฎีหรือแนวคิดเพียงหนึ่งหรือสองแนวคิดเท่านั้น โดยทฤษฎีปริวรรตนิยมเป็นทฤษฎีที่นิยมนำมาใช้มากที่สุด ดังตัวอย่างงานของ Andereck et al., (2005), Bestard and Nadal (2007); Jurowski and Gursoy (2004) หรือ McGehee and Andereck (2004) เป็นต้น

ทฤษฎีปริวรรตนิยมหรือทฤษฎีการแลกเปลี่ยน เป็นทฤษฎีที่มีฐานแนวคิดจากกลุ่มเศรษฐศาสตร์อรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) กลุ่มมานุษยวิทยาเชิงหน้าที่ (Functionalism) และทฤษฎีจิตวิทยาเชิงเจตจำนงนิยม หรือสมัครใจนิยม (Voluntarism) ทฤษฎีปริวรรตนิยมเป็นทฤษฎีใหญ่และเก่าแก่ทฤษฎีหนึ่งของสังคมวิทยา โดยมีปมความคิดคือ ศาสตราจารย์ George Homans มีพื้นฐานจากการพิจารณา Cost-Benefit Model (Ap, 1992; Lindberg and Johnson, 1997; Perdue, Long and Allen, 1990) ของการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมและยังมีพื้นฐานจากการแลกเปลี่ยนในลักษณะสมดุลในคุณค่าและประโยชน์จากการแลกเปลี่ยน ทฤษฎีนี้เชื่อว่า บุคคลแต่ละคนมีความต้องการจำเป็น (Needs) หลายอย่างในการดำรงชีวิต บุคคลติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของตนในการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน โดยแต่ละคนต้องการมูลค่าสูงสุดสำหรับสิ่งของของตนและความสัมพันธ์ระหว่างการแลกเปลี่ยนจะดำรงอยู่ ตราบที่คู่สัมพันธ์คิดว่า ตนได้กำไรหรือคิดว่าการแลกเปลี่ยนมีความยุติธรรม ข้อเสนอของ Homans ถูกพัฒนาต่อโดย Peter Blau ซึ่งให้ความสำคัญกับทั้งการแลกเปลี่ยนระหว่างปัจเจกบุคคลและการแลกเปลี่ยนในระดับโครงสร้างและวัฒนธรรม (Structural and Cultural Levels) (Ritzer, 1983: 59)

ในหลายสาขาวิชา ทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางสังคมมีประโยชน์อย่างยิ่งในการอธิบายพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม เช่น การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา หรือระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรหลาน ส่วนในแง่วิชาการท่องเที่ยว ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมมีบทบาทอย่างมากในการอธิบายปฏิกิริยาหรือปรากฏการณ์การตอบสนองระหว่างบุคคลหรือชุมชนท้องถิ่นกับธุรกิจท่องเที่ยว ดังผลการวิจัยจำนวนหนึ่งซึ่งชี้ว่า หากคนในท้องถิ่นเห็นว่าตนเองได้รับประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ โดยไม่ส่งผลเสียหายประการใด ๆ แก่ตนเอง คนท้องถิ่นก็จะมีทัศนคติหรือปฏิกิริยาในเชิงบวก เช่น การให้ความร่วมมือหรือให้การสนับสนุนกิจการการท่องเที่ยวนั้น ๆ เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม หากธุรกิจการท่องเที่ยวนั้น ๆ สร้างผลเสียหรือไม่ก่อประโยชน์ใด ๆ คนในท้องถิ่นก็ย่อมมีทัศนคติในแง่ลบหรือมีปฏิกิริยาในเชิงปฏิเสธ เช่น การแสดงความรู้สึกไม่พอใจต่อนักท่องเที่ยว การประท้วงต่อต้านเจ้าของธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น (Allen et al., 1988; Wang and Psher, 2008; Lee et al., 2010) นอกจากนี้ ทฤษฎีนี้ยังสามารถประยุกต์ใช้สำหรับการตรวจสอบผลกระทบ การท่องเที่ยวอีกด้วย เช่น การสำรวจผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรม เชิงสิ่งแวดล้อมหรือเชิงเศรษฐกิจจากการเข้ามาของธุรกิจท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น การตรวจสอบความคาดหวังของชุมชนต่อธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น กรณีธุรกิจการท่องเที่ยวยามราตรีในเมืองเก่าภูเก็ตก็ตกอยู่ในสภาวะเดียวกัน กล่าวคือ เป็นธุรกิจที่ให้คนและโทษต่อบุคคล และที่สำคัญสามารถสร้างผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อชุมชนในระยะยาว ดังนั้น การสำรวจทัศนคติหรือปฏิกิริยาของคนในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าให้มีความเหมาะสมอย่างยั่งยืน เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์และสาระสำคัญของการศึกษา ทฤษฎีปริวรรตนิยมจึงมีความสอดคล้องที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบริบทของการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยว การศึกษาของ Allen และคณะ (1988) เป็นนักวิจัยในยุคแรกที่ได้นำทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่ออธิบายการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่คนในท้องถิ่นคิดเห็น ผลวิจัยพบว่า หากการท่องเที่ยวสามารถนำผลประโยชน์มาสู่ตนเอง คนท้องถิ่นก็จะมีเจตคติและการรับรู้ในเชิงบวกต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็มีการแสดงออกด้านพฤติกรรม เช่น การให้การสนับสนุนในการวางแผนการท่องเที่ยว การให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานและการต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างอบอุ่น ข้อค้นพบเหล่านี้เป็นไปตามหลักทฤษฎีของ Homans ชำรงต้น ขณะเดียวกันการศึกษาของ Allen et al., (1988) ก็เป็นเครื่องพิสูจน์และยืนยันว่า ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการท่องเที่ยวได้จริง แม้ในปัจจุบันนักวิจัยหลายคนก็ยังคงนำทฤษฎีนี้มาเน้นแนวทางการศึกษาผลกระทบการท่องเที่ยว เช่น งานวิจัยของ Wang and Psher (2008) เรื่อง ทักษะของคนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ส่วนบุคคลในเขตชนบท หรืองานวิจัยของ Kang et al., (2008) และที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ งานวิจัยของ Lee et al., (2010) เกี่ยวกับผลกระทบของคาสโนซึ่งเป็นธุรกิจที่หมิ่นเหม่ต่อปัญหาทางสังคม คล้ายคลึงกับธุรกิจการท่องเที่ยวยามราตรีนับเป็นงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่ได้ผลสรุปยืนยันว่า ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนคิดมีความสอดคล้องตามทฤษฎี

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม (Social Phenomenon) ในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง (Bryman, 2008) เพื่อศึกษาปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในระดับรายละเอียด โดยใช้วิธีการพรรณนา ซึ่งมีแบบแผนและขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาในครั้งนี้คือ เจ้าของที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต โดยผู้วิจัยได้นับจำนวนบ้านเลขที่ทั้งหมดในบริเวณชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตด้วยตนเอง พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 840 หลังคาเรือน เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องแม่นยำและน่าเชื่อถือมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ตัดสินใจเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ สำมะโนประชากร (Census Population) โดยกำหนดให้แต่ละบ้านเลขที่ตอบแบบสอบถามบ้านละหนึ่งคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงสำรวจเป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 คำถามทั่วไป จำนวน 4 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษาและศาสนา และ ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปฏิกิริยาของผู้ตอบแบบสอบถามต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีใช้เทคนิคการฉายภาพโมทัศน์ (Projective Technique) เป็นแนวทางในการสร้างคำถาม เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถสะท้อนอัตมโนทัศน์ของตนได้อย่างอิสระต่อประเด็นคำถาม โดยการเติมคำ กลุ่มคำหรือประโยค จำนวน 1 ข้อคือ “ท่านคิดว่าเมืองเก่าได้รับประโยชน์สำคัญใดจาก การเปิดธุรกิจสถานบันเทิงในเขตเมืองเก่าภูเก็ต” ก่อนการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกด้านการจัดการการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยพร้อมด้วยผู้ช่วยนักวิจัยอีก 2 คน ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในบริเวณชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตด้วยตนเอง ผู้วิจัยเริ่มต้นการเก็บข้อมูลด้วยการทักทายและคำถามทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นอยู่และบรรยากาศภายในเมืองเก่าภูเก็ต หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามสมัครใจก็จะนำแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล สรุปผลโดยใช้สถิติพื้นฐานคือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์คำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนเริ่มการป้อนข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จากนั้นจึงอ่านคำ กลุ่มคำหรือประโยค ตามที่ปรากฏในส่วนคำตอบของคำถามปลายเปิดทั้งหมด หากมีคำ กลุ่มคำหรือประโยค ซึ่งแม้จะมีลักษณะแตกต่างกันแต่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ซ้ำกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ก็จะนำไปจัดกลุ่มเพื่อกำหนดประเด็นหลัก (Theme) ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยยึดขั้นตอนการวิเคราะห์ของ Strauss and Corbin (1998) เป็นแนวทางคือ การให้รหัสแบบเปิดกว้าง (Open Coding) การให้รหัสเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (Axial Coding) การใช้การเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่องเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ใหญ่ (Category) และหมวดหมู่ย่อย (Subcategories) และการเลือกหมวดหมู่หลัก (Core Category) ที่สามารถเชื่อมโยงกับหมวดหมู่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ความคิดรวบยอดตรงกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา หลังจากจัดหมวดหมู่แล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้คำนวณความถี่และคิดคะแนนร้อยละของแต่ละกลุ่มคำตอบ เพื่อแสดงปฏิกิริยาของผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกให้ชัดเจนมากขึ้น และอธิบายผลการศึกษาโดยใช้ตารางสรุปประกอบคำบรรยาย

ความน่าเชื่อถือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ของข้อมูล 2 วิธีการคือ 1) การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล และ 2) ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้การวิจัยเชิงคุณภาพและการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ตรวจสอบ Audit Trial ของข้อมูล และผลการวิจัยในขั้นตอนสุดท้าย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธหรือตอบรับที่จะเข้าร่วมการวิจัยโดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผล ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่สามารถนำไปอ้างอิงไปยังผู้ตอบแบบสอบถามรายใดรายหนึ่งได้ โดยผลวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อการธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจ การท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ตอน สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 โครงสร้างและลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 438 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 278 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 63.47 เพศชายจำนวน 160 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 36.53 จังหวัดที่มีอายุระหว่าง 30-60 ปี ร้อยละ 25.76 อายุระหว่าง 20-29 ปี ร้อยละ 34.25 มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 4.57 และน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 3.42 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 92.01 ศาสนาอิสลามร้อยละ 7.59 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 0.46 เกือบกึ่งหนึ่งมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 49.77) และมีวัยมีอาชีพตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. ปวส. ร้อยละ 44.98 และมีเพียงร้อยละ 5.25 ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

ตอนที่ 2 ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อการธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์เบื้องต้นพบว่า ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าต่อการธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะคือ ปฏิกิริยาเชิงบวก ปฏิกิริยาเชิงลบ และปฏิกิริยาทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 49.30 หรือคิดเป็นจำนวน 216 คน เห็นด้วยว่าธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึง

ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

สิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันก็มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับธุรกิจนี้ โดยระบุว่า ธุรกิจสถานบันเทิงเป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ และผลลัพธ์สุดท้ายจะสร้างความเสียหายแก่สังคมและวัฒนธรรมเมืองเก่าภูเก็ตมากกว่าผลดีร้อยละ 40.16 หรือคิดเป็นจำนวน 176 คนและมีคำตอบแบบสอบถามอีกร้อยละ 6.85 หรือคิดเป็นจำนวน 30 คนที่ลงความเห็น ว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีให้ทั้งคุณและโทษแก่ชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงท่องเที่ยวยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

ประเภท		ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็น ประโยชน์	เศรษฐกิจ	เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว	64	14.61
		สร้างรายได้ / ทำให้เงินหมุนเวียนในชุมชน	64	14.61
		เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ / พัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว	2	2.74
		เกิดการจ้างงาน / สร้างงานสร้างอาชีพ / ประกอบธุรกิจใหม่ ๆ หรือขายสินค้าอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง	16	3.65
	สังคมและ วัฒนธรรม	สร้างบรรยากาศความคึกคักสนุกสนาน มีสีสัน	28	6.39
		ทำให้เกิดเป็นที่รู้จักมากขึ้น / มีชื่อเสียง / ทำให้ นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ	24	5.48
		เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนคลายเครียด / พบปะ สังสรรค์ / ทำให้คนรู้จักมากขึ้น	5	1.14
	สิ่งแวดล้อม	เป็นการบูรณะบ้านเมือง ปรับปรุงภูมิทัศน์	3	0.68
รวม			216	49.32
เป็นโทษ	ไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น		102	23.29
	เศรษฐกิจ	ไม่มีการระบุ	0	0.00
	สังคมและ วัฒนธรรม	ขัดแย้งกับความเป็นเมืองเก่าภูเก็ต / สูญเสียอัต ลักษณ์ / ทำลายบรรยากาศและวัฒนธรรมเก่า ๆ	17	3.88
		ความเสื่อมโทรม สร้างความเดือดร้อนรำคาญ จนวาย ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียหาย	17	3.88
		แหล่งมั่วสุม / โสเภณี / การขายบริการทางเพศ / ดื่ม สุราเสพของมึนเมา	15	3.42
		เสียงดัง ไม่ปลอดภัย ทะเลาะวิวาท	11	2.51
		ไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ ยกเว้นกลุ่มนายทุน	11	2.51
		ทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น	3	0.68
		ไม่มีการระบุ	0	0.00
	รวม		176	40.18
	เป็นประโยชน์และเป็นโทษ	ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีช่วยให้เศรษฐกิจดีขึ้น แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมวัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมตามมา	30	6.85
รวม			30	6.85
รู้สึกเฉย ๆ / ไม่แสดงความคิดเห็น/ไม่มีคำตอบ			16	3.65
รวมทั้งสิ้น			438	100

1. ปฏิกริยาเชิงบวก (Constructive Response)

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ พบว่า ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมเป็นแรงจูงใจสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในเขตพื้นที่เมืองเก่าภูเก็ต เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดพบว่า ในกลุ่มผู้ที่เห็นด้วยทั้งหมดกับธุรกิจนี้ (ร้อยละ 49.32) ผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับแรกร้อยละ 35.61 หรือคิดเป็นจำนวน 156 คน ตามด้วยผลประโยชน์ในเชิงสังคมและวัฒนธรรมร้อยละ 13.01 หรือคิดเป็นจำนวน 57 คน เป็นลำดับที่สอง ขณะที่ผลประโยชน์ในเชิงสิ่งแวดล้อมมีจำนวนผู้เห็นด้วยเป็นลำดับที่สามร้อยละ 6.68 หรือคิดเป็นจำนวน 3 คน

- **ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ** คือ ผลประโยชน์ลำดับแรกที่ทำให้ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตให้ความสำคัญและยอมรับการเข้ามาของธุรกิจนี้ เมื่อตรวจสอบภาษาของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ข้อความส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นประโยคสั้น ๆ 1-3 ประโยค และมักขึ้นต้นประโยคด้วยคำกริยา มี / จะได้รับ / ทำให้ และใช้คำวิเศษณ์ เมื่อจบประโยคด้วยคำว่า เยอะขึ้น / มากขึ้น / ดีขึ้น เพื่อสื่อความหมายในแง่บวก เมื่อจัดกลุ่มตามความหมาย พบว่า ชาวเมืองเก่าภูเก็ตมองว่า การเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี จะช่วยการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 14.61 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 64 คน) การสร้างรายได้ การหมุนเวียนของเงินตราในชุมชน (ร้อยละ 14.61 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 64 คน) การจ้างงาน (ร้อยละ 3.6 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 16 คน) รวมทั้งเป็นการพัฒนาสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ ๆ (ร้อยละ 2.74 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 12 คน) ดังสะท้อนจากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง เช่น

“เกิดการไหลเวียนของเงิน นำพาให้เศรษฐกิจเมืองภูเก็ตดีขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวบางคนซื้อของทั้งกินทั้งเที่ยว”

“ได้ประโยชน์ประชาชน นักท่องเที่ยวที่ชอบตะลุยราตรีหลากหลายที่ทำให้แม่ค้าประชาชนที่ประกอบการค้า เช่น มีโอกาสได้ลูกค้าเพิ่มมากขึ้น”

“ได้รับผลประโยชน์เพราะนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวกันมากขึ้นในเมืองภูเก็ต”

“มีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้นอาจมีผลต่อเศรษฐกิจและมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ช่วยลดปัญหาการว่างงานได้บ้าง”

- **ประโยชน์เชิงสังคมและวัฒนธรรม** เป็นผลประโยชน์ที่มีความสำคัญลำดับที่สองที่ทำให้ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตเห็นด้วยกับธุรกิจประเภทนี้ เมื่อวิเคราะห์จากภาษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นประโยคสั้น ๆ 1-3 ประโยคหรือเป็นกลุ่มคำเพื่อสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ประโยคส่วนใหญ่มักขึ้นต้นด้วยคำกริยาหรือบอกอาการ ได้รับ / ทำให้ / มีความ / เพราะว่า บางรายขึ้นต้นด้วยคำว่า “ไม่” ซึ่งเป็นคำที่ใช้บอกการปฏิเสธ แต่เมื่อพิจารณาโดยดูความหมายพบว่า มีลักษณะเชิงบวก เช่น “ไม่เจียบเหง” ซึ่งเป็นการสะท้อนความรู้สึก เมื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ตามความหมาย พบว่า ประโยชน์หลักในด้านนี้มี 3 ข้อ คือ 1. พัฒนาการของการท่องเที่ยว บุคลากรช่วยให้อากาศของเมืองดีขึ้น มีสีสัน ไม่เจียบเหงเหมือนที่เคยเป็นมาในช่วงหลายสิบปีก่อน (ร้อยละ 6.39 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 28 คน) 2. ช่วยเผยแพร่และทำให้เกิดเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง (ร้อยละ 5.48 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 24 คน) และ 3. เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนคลายเครียด พบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูงรวมทั้งเปิดโอกาสให้รู้จักกับเพื่อนใหม่ (ร้อยละ 1.14 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 5 คน) ผู้ตอบแบบสอบถามหลายรายบรรยายว่า

“อากาศมีแสง สี เสียง บรรยากาศแบบเก๋ๆ ยามค่ำคืน คลาสสิก พักผ่อน เบาสบาย”

“ได้ที่เป็นที่รู้จักแก่ต่างชาติและผู้มาเยือน” และ “ทำให้ถนนมีความครึกครื้นมากขึ้นในยามค่ำคืน”

“ทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ในเมื่อนักท่องเที่ยวออกมาเที่ยวสถานบันเทิงก็ต้องแวะชมอาคาร สถาปัตยกรรมเก่าแก่แน่นอน”

“เป็นสีสันของตัวเมืองเก่า แนะนำและดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการในช่วงยามค่ำคืน ซึ่งโดยปกติจะเจียบเหงและไม่มีแสงเสียงไม่มีคนเดินในยามค่ำคืน”

ปฏิกิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

- **ประโยชน์เชิงสิ่งแวดล้อม** เป็นประเด็นที่สำคัญน้อยที่สุดในบรรดาผลประโยชน์ทั้งหมด โดยพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม เพียงแค่ 3 ราย (ร้อยละ 0.68) เท่านั้นที่เห็นว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีช่วยให้สิ่งแวดล้อมเชิงกายภาพของเมืองภูเก็ตดีขึ้น เมื่อวิเคราะห์จากภาษาที่ใช้พบว่า มีลักษณะเป็นประโยคและกลุ่มคำสั้น ๆ ดังแสดงได้จากข้อความ ดังนี้

“เกิดการพัฒนารูปลักษณ์สภาพบ้าน / สถาปัตยกรรม ให้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์เดิม”

“ถนนบ้านเรือนได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น สวยงาม” และ “ปรับสภาพภูมิทัศน์”

2. ปฏิกิริยาเชิงลบ (Destructive Response)

แม้เสียงส่วนใหญ่จากผู้ตอบแบบสอบถามจะเห็นด้วยและยอมรับการเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี แต่ก็มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 176 คนจากจำนวน 438 คน (คิดเป็นร้อยละ 40.18 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) ที่คัดค้านและแย้งว่าการพัฒนาธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในพื้นที่เมืองเก่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะจะเป็นอันตรายและสร้างผลกระทบเชิงลบอย่างรุนแรงต่อชุมชนในเวลาต่อมา โดยเฉพาะในประเด็นความเสียหายต่อสังคมและวัฒนธรรม จากการตรวจสอบคำตอบทั้งหมดของผู้ที่ไม่เห็นด้วยต่อกรณีนี้ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นประโยคสั้น ๆ และมักขึ้นต้นประโยคด้วยคำว่า “ไม่เห็นได้ / ไม่เหมาะสม / ไม่ได้รับ / ไม่ดี / ไม่มี” บางรายใช้คำเชิงบวก เช่น คำว่า “ได้รับ” แต่เพื่อพิจารณาจากความหมายทั้งหมด พบว่า เป็นเชิงลบ เช่น “ได้รับประโยชน์น้อยมาก” นอกจากนี้มีคำตอบอีกส่วนหนึ่งที่สะท้อนความคิดและความรู้สึกที่ซับซ้อนในแง่ลบ เช่น คำว่า วุ่นวาย เดือดร้อน เสียหาย เสื่อมโทรม เมื่อจำแนกตามหมวดหมู่ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 102 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 23.29 ที่ตอบว่า ธุรกิจสถานบันเทิงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้นแก่พื้นที่เมืองเก่าภูเก็ต นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามหลายรายแย้งว่า ทำಯที่สุดแล้ว เฉพาะ “กลุ่มนายทุน” เท่านั้นที่เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงเพียงลำพังและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมดังคำกล่าวที่ว่า “คงไม่มีประโยชน์อันใดต่อประชาชนผู้อยู่อาศัยในเขตชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตอย่างแน่นอน ยกเว้นผู้ประกอบการธุรกิจบันเทิงเท่านั้น”

- **ผลเสียเชิงสังคมและวัฒนธรรม** คือ เหตุผลหลักที่ทำให้ชาวเมืองเก่าภูเก็ตกลุ่มนี้ (ร้อยละ 16.88 หรือคิดเป็นจำนวน 74 คน) เชื่อว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีคือ ภัยคุกคาม เมื่อนำปัญหาทั้งหมดมาจัดกลุ่มตามลักษณะปัญหา พบว่า มีประเด็นปัญหา 5 ข้อเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- **สร้างความวุ่นวาย เดือดร้อนรำคาญ** ความเสื่อมโทรมของเมืองเก่าภูเก็ตเป็นประเด็นแรกที่ได้รับข้อมูล ร้อยละ 3.88 หรือคิดเป็นจำนวน 17 รายเห็นด้วยมากที่สุด ธุรกิจสถานบันเทิงเป็นต้นเหตุของปัญหาความเดือดร้อน ประชาชนรายหนึ่งสะท้อนว่า “ไม่เห็นได้รับประโยชน์สำคัญอะไรเลยกับธุรกิจสถานบันเทิงมีแต่บรรยากาศเสื่อมโทรมและอบายมุขมากมาย” บางรายก็กล่าวว่า “ไม่ได้รับผลประโยชน์เพราะทำให้เมืองเก่าเสื่อมโทรมลง” บางรายก็รู้สึกรำคาญใจ “ไม่ได้รับผลประโยชน์อะไร เพราะแหล่งบันเทิงตอนกลางคืนสร้างแต่ความวุ่นวาย”

- **สร้างความขัดแย้งกับบรรยากาศและอัตลักษณ์ของเมืองเก่าภูเก็ต** ในประเด็นนี้ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ 3.88 หรือคิดเป็นจำนวน 17 ราย เท่ากับประเด็นข้างต้น ผู้ตอบแบบสอบถามรายหนึ่งกล่าวว่า “ไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ เลย เพราะธุรกิจแบบนี้ขัดกับวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม” บางคนบอกว่า “การเปิดสถานบันเทิงเหมือนเป็นการทำลายภาพลักษณ์ เพราะย่านเมืองเก่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยว การตั้งสถานบันเทิงไม่เหมาะสม ถึงแม้จะดัดแปลงสถานที่ให้เป็นแบบเมืองเก่าก็ตาม” ขณะที่อีกส่วนหนึ่งกล่าวสั้น ๆ ว่า “ไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย วัฒนธรรมเมืองเก่าเสีย”

- **เป็นแหล่งมั่วสุมดื่มสุราของมึนเมาและการขายบริการทางเพศ** เป็นปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมรองลงมาที่ถูกกล่าวถึง ร้อยละ 3.42 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 15 คน) ที่ใช้เป็นเหตุผลในการคัดค้านการเปิดสถานธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลว่า “ไม่เห็นได้ประโยชน์อะไรมีแต่เพิ่มให้เด็กและคนภูเก็ต เป็นคนชั่วมา ชี้นามากขึ้น” บางรายให้เหตุผลว่า “ไม่ได้รับประโยชน์ เพราะเป็นแหล่งเสื่อมโทรมในกลุ่มเยาวชนและยาเสพติดมากขึ้น ไม่มีความสุขในครอบครัว” บางคนคิดว่าธุรกิจนี้บ่อนทำลายต่อการส่งเสริมการขายบริการทางเพศ “ไม่ควรเปิด เพราะทำให้สังคมไม่ดีที่มีผู้หญิงกลางคืน”

- มลพิษทางเสียง ความไม่ปลอดภัย ทะเลาะวิวาท เป็นปัญหาที่เป็นรูปธรรมอีกประเภทหนึ่งที่ถูกลำถึง (ร้อยละ 2.5 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 11 คน) ดังข้อมูลที่ว่า “เสียงดังรบกวน เมา ทะเลาะวิวาทชกต่อย ไม่ได้ประโยชน์ทุกเรื่อง” บางรายรู้สึกทนไม่ได้ “ไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลยเพราะสถานบันเทิงบางแห่งไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น เช่นส่งเสียงดังมา ๆ เปิดสถานบันเทิงเกินเวลาที่กำหนด” บางรายบรรยายสะท้อนความรู้สึกอีกต่อใจว่า “ไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ เนื่องจากเป็นเวลาคด ๆ อดนอนพักผ่อนของคนละแวงนั้น”

- ทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น เป็นประเด็นท้ายสุดที่มีผู้ร้องเรียน (ร้อยละ 0.68 หรือคิดเป็นความถี่เท่ากับ 3 คน) “ไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย เพราะว่า คนเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น” ซึ่งเป็นประเด็นอันหนึ่งที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ในทิศทางลบภายหลังการเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิง

อย่างไรก็ดี น่าสังเกตว่า ประเด็นผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจสถานบันเทิงมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้สินค้าและบริการมีราคาแพงขึ้น หรือผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ การจราจรติดขัดหรือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของอาคาร ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามรายใดที่นำเสนออย่างเฉพาะเจาะจง

3. ปฏิกริยาทั้งด้านบวกและลบ (Mixed Response)

แม้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาและชี้ผลการตัดสินใจไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม พบว่า ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 6.85 หรือคิดเป็นจำนวน 30 คนที่มีทัศนะและปฏิกริยาทั้งด้านบวกและลบต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวยามราตรีในเมืองเก่าภูเก็ต คำตอบจากผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีลักษณะประโยคค่อนข้างยาว 4-5 ประโยคและมีความหมายซับซ้อน มีการใช้คำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายเชิงบวกทับซ้อนกับเชิงลบปะปนกัน เพื่อสะท้อนความรู้สึกที่ไม่แน่ใจหรือก้ำกึ่ง อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้ได้เล็งเห็นความสำคัญทางเศรษฐกิจของธุรกิจประเภทดังกล่าว แต่ขณะเดียวกันก็ย้ำให้ระมัดระวังอันตรายที่จะตามมาในเชิงสังคมและวัฒนธรรมเช่นกัน

“ทำให้เศรษฐกิจในภูเก็ตสะพัดและดี คนมีความมั่งคั่ง ในอีกแง่หนึ่ง เป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มคนวัยรุ่นและล่อแหลมต่อการก่ออาชญากรรมได้และปัญหาครอบครัวตามมา และปัญหายาเสพติดทุกประเภท”

“ประโยชน์ที่ได้รับมีเพียงเล็กน้อยแค่ทำให้ยามค่ำคินดูคึกคัก แต่ทำให้ชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ได้รับความเดือดร้อนจากร้านที่เปิดธุรกิจสถานบันเทิง เปิดเสียงดังจนรบกวนหรือจอร์จนงบ้านหน้าบ้าน หน้าบ้าน และส่งเสียงดัง”

บางรายได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยามราตรีที่น่าสนใจ เช่น

“ประโยชน์น่าจะพอ ๆ กับธุรกิจอื่น ๆ นั่นแหละ เมืองเก่าที่แทบไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากธุรกิจที่ทำกันอยู่ชุมชนเมืองเก่าจะได้ประโยชน์จากผู้ประกอบการก็ต่อเมื่อ ผู้ประกอบการมีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม แค่นี้ทั้งขยะเกลื่อนกลาด วางบนโต๊ะหรือของส่วนตัวกีดขวางทางเดินเท้า ดูแลหน้าบ้านตัวเอง จัดการขยะให้เหมาะสม อื่น ๆ”

อย่างไรก็ตามพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 3.65 หรือคิดเป็นจำนวน 16 รายที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นหรือให้คำตอบใด ๆ

การอภิปรายผลและสรุปผล

งานวิจัยนี้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิกริยาของชาวเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงตามที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยได้พบข้อสังเกตเชิงประจักษ์ที่น่าไปสู่อารมณ์สรุปสำคัญว่า ในจิตทัศน์ของชาวเมืองเก่าภูเก็ต สัมพันธภาพระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง

ปฏิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

เก่าภูเก็ตกับเจ้าของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนผลประโยชน์ โดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ชาวเมืองเก่าภูเก็ตเชื่อว่า ประโยชน์สำคัญของธุรกิจบันเทิงยามราตรีคือ โอกาสในการดึงดูดและเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยมีผลลัพธ์สำคัญในแง่การสร้างรายได้ สนับสนุนการจ้างงานที่สูงขึ้นหรือสามารถประกอบกิจการที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่พัก ร้านอาหารหรือธุรกิจอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ผลประโยชน์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งหมายถึงรวมถึงการที่ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีสามารถทำให้เมืองเก่าภูเก็ตมีบรรยากาศการท่องเที่ยวที่คึกคัก สนุกสนานแตกต่างไปจากอดีตที่เคยเงียบสงบและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาที่ผ่านมา ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory: SET) อย่างชัดเจน กล่าวคือ ชาวเมืองเก่าภูเก็ตประเมินว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนต่อตนเองไม่ว่าจะในแง่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในด้านบวกเป็นปริมาณสูงมากกว่าด้านลบ พวกเขามีแนวโน้มที่จะแสดงทัศนะหรือพฤติกรรมที่ส่อว่า ให้การสนับสนุนหรือมีปฏิริยาในเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ ข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับผลวิจัยที่พัฒนาของนักวิจัยหลายคน เช่น งานของ Lee et al., (2010) ที่พบว่า ผลประโยชน์จากธุรกิจกาสิโนเป็นปัจจัยตัดสินใจหลัก สำหรับประชาชนที่อาศัยในจังหวัด Gangwon ประเทศเกาหลีใต้และประชาชนในรัฐ Colorado สหรัฐอเมริกา มีทัศนะเชิงบวกในการสนับสนุนธุรกิจกาสิโนสอดคล้องกับงานของ Chuang (2010) ที่พบว่า คนในชนบทจะให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวหากได้รับผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ หรืองานของ Nunkoo และ Gursoy (2012) ที่พบว่า ผลประโยชน์ที่ตนหรือชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนหรือต่อต้านธุรกิจการท่องเที่ยว ในเชิงทฤษฎี ผลการศึกษาจากงานวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นที่ยืนยันว่า ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาปฏิริยาของเจ้าบ้านต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้จริงอย่างเป็นเหตุเป็นผลและเหมาะสม

ในระดับรายละเอียด ข้อค้นพบที่สำคัญของงานวิจัยยังมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมาหลายประการ อาทิ ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในเชิงเศรษฐกิจและแสวงหารายได้ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee, Kim and Kang (2003) และ McGehee and Andereck (2004) ที่ชี้ว่า การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มปริมาณด้านการค้าจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นและเปิดโอกาสในการพัฒนาธุรกิจของท้องถิ่น หรือเสียงตอบรับของชุมชนที่ชี้ว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีช่วยกระตุ้นการจ้างงานซึ่งก็ตรงกับผลวิจัยของ Choi and Sirakaya (2005); Haley et al., (2005) และ Diedrich and Garcia-Buades (2009) ที่สรุปผลไปในทิศทางเดียวกันว่า การท่องเที่ยวช่วยกระจายรายได้และการจ้างงานภายในชุมชน นอกจากนี้ ผลวิจัยส่วนหนึ่งยังบ่งชี้ว่า การสนับสนุนการท่องเที่ยวยามราตรีโดยมีธุรกิจสถานบันเทิงเป็นแกนหลักยังขึ้นอยู่กับปัจจัยจิตวิทยาด้านความรู้สึกสนใจและภาคภูมิใจต่อชื่อเสียงของเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Andereck et al., (2007); Gursoy et al., (2002) และ Huh and Vogt (2008) บางส่วนที่ชี้ว่า การที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมและใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองช่วยยกระดับความภาคภูมิใจของเจ้าบ้าน

ในขณะเดียวกัน ผลวิจัยอีกด้านหนึ่งได้เผยให้เห็นโทษหรือปัญหาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี โดยเฉพาะผลกระทบด้านลบในเชิงสังคมและวัฒนธรรมซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการจับตาของชาวเมืองเก่าภูเก็ตอย่างใกล้ชิด เพราะขณะที่ผลการศึกษาพบว่า มีผู้อยอมรับและให้สนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทนี้จำนวน 216 คน ก็มีผู้ที่ปฏิเสธและไม่ยอมรับการเข้ามาดำเนินการของธุรกิจมากถึง 176 คนด้วยเช่นกัน ซึ่งน้อยกว่าเสียงของผู้ให้การสนับสนุนอยู่เพียง 40 คนเท่านั้น (หรือคิดเป็นร้อยละ 40.18 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) ในมุมมองของกลุ่มผู้ปฏิเสธธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีคือ สิ่งที่เป็นโทษ ไม่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม ไม่เพียงเท่านั้นธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นสิ่งต้องห้ามเพราะขัดแย้งกับอัตลักษณ์ความเป็นเมืองเก่าที่แท้จริง ปัญหาส่วนใหญ่ที่ได้รับรายงานในงานวิจัยฉบับนี้มีความคล้ายคลึงกับข้อค้นพบในงานวิจัยที่ผ่านมาหลายประการ ได้แก่ การเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมรุนแรง เมาสุราหรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Andereck et al., (2005) ที่พบปัญหานี้เช่นเดียวกันในบริบทเมืองต่าง ๆ ในรัฐ Arizona สหรัฐอเมริกาภายหลังการเข้ามาของการท่องเที่ยว หรืองานของ Deery et al., (2005) และ Yen and Kerstetter (2009) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมักดื่มเหล้าเมาสุรา และส่งผลถึงดังสร้างควมรบกวน รวมทั้งมีพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายเนื่องจากการขาดสติ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้ยังรู้สึกหวั่นเกรงว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีจะสร้างความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของชุมชนในระยะยาว

แม้โดยสรุป ผลการวิจัยที่ปรากฏในงานวิจัยฉบับนี้จะแสดงว่า ชาวเมืองเก่าภูเก็ตส่วนใหญ่มองว่า ธุรกิจบันเทิงยามราตรีเป็นธุรกิจที่มีประโยชน์และคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจที่สมควรได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต รวมทั้งเป็นธุรกิจที่มีโอกาสเติบโตสูงในระดับนานาชาติ เพราะสามารถตอบสนองตลาดและความต้องการของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม ดังที่ Urry (1993) และ Bull and Hay (2009) ชี้ว่า ในขณะที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเดินทางไปท่องเที่ยวเพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจและความวุ่นวายในชีวิตประจำวันไปสู่การพักผ่อนในบรรยากาศธรรมชาติที่มีความสงบ เงียบสบายและผ่อนคลาย กลับมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่เห็นว่า ความคึกคัก ตื่นเต้น สีสันและบรรยากาศที่สนุกสนานพลัดพลิน คละเคล้าด้วยเสียงดนตรีและแสงสีเสียงเป็นสิ่งสำคัญที่มันเยาะต่อแรงจูงใจในการเดินทางไปพักผ่อน งานวิจัยของ Hughes and Benn (1997) ค้นพบว่า นักท่องเที่ยวเกือบครึ่งหนึ่งในจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดซึ่งตัดสินใจไปพักผ่อนยังเมืองตากอากาศอย่าง Blackpool ในสหราชอาณาจักร ลงความเห็นว่าความบันเทิงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกหรือไม่เลือกจุดหมายปลายทาง (Destination Selection) นอกจากนี้การศึกษาของ Carr (1999) ยืนยันว่า การเลือกไปพักผ่อนในเมือง Torquay ซึ่งเป็นเมืองทะเลตากอากาศเมืองรองอีกแห่งหนึ่งของสหราชอาณาจักร การดื่มสุราและการเดินร่ำคือ เหตุผลสำคัญสำหรับการไปเที่ยว โดยเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุเฉลี่ย 24 ปี

อย่างไรก็ตาม แม้ประชาชนส่วนใหญ่ในเมืองเก่าภูเก็ตจะลงความเห็นว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นสิ่งที่จำเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต แต่ก็ควรคำนึงว่า ผลประโยชน์ที่เกื้อหนุนธุรกิจกลางคืนเป็นผลประโยชน์ระยะสั้นและไม่ยั่งยืน ดังรายงานผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ของธุรกิจกลางคืน (Night-Time Economy) ในยุโรป อาทิ Mommaas (2004) และ Roberts (2006) ที่ได้แย้งว่าธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นธุรกิจที่มีต้นทุนสูง รวมทั้งมีโอกาสไปสู่ความสำเร็จได้จริงเพียงไม่กี่เมือง แม้ปัจจุบันผลประโยชน์และข้อดีของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในเมืองเก่าภูเก็ตอาจจะไม่สามารถเทียบได้กับเมืองต่าง ๆ ในยุโรป แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในเมืองเก่าภูเก็ตดังปรากฏในงานวิจัยฉบับนี้ก็มีบางด้านที่มีข้อสอดคล้อง โดยเฉพาะข้อค้นพบที่ว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีส่งผลให้เมืองเก่าภูเก็ตมีอัตราการว่างงานลดลง โดยเฉพาะด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งแม้จะไม่ปรากฏและเห็นผลในทันทีทันใด แต่สามารถสร้างผลกระทบในระดับรุนแรงได้ในอนาคต ดังที่เกิดขึ้นแล้วในแหล่งท่องเที่ยวอื่นในประเทศไทย เช่น เมืองพัทยาที่กลายเป็นเมืองจากหมู่บ้านชาวประมงอันเงียบสงบในอดีต เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงโลกีย์ที่เป็นที่รู้จักระดับโลก ดังเช่น ย่านถนนข้าวสารกับย่านถนนสีลมในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ดังนั้น กรณีการท่องเที่ยวในเขตเมือง โดยเฉพาะธุรกิจสถานบันเทิงเป็นกลไกขับเคลื่อนของเมืองเก่าภูเก็ตจึงต้องให้ความสำคัญต่อการวางแผนในระยะยาว ซึ่งนอกจากจะต้องพิจารณาเหตุผลและให้น้ำหนักประเด็นผลประโยชน์ทางธุรกิจแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญต่อผลลัพธ์ด้านลบที่ส่งผลกระทบระดับรุนแรงในอนาคตอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะสัญญาณปัญหาด้านลบที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันนี้

ประโยชน์ที่ได้รับและข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ดังที่ได้กล่าวไว้ในส่วนบทนำและความเป็นมา ข้อค้นพบทั้งหมดที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มีประโยชน์สำคัญในการช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การจัดการปัญหา ป้องกันและบรรเทาผลกระทบการท่องเที่ยวจากการดำเนินธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี ในฐานะ (ง) ดึงดูดใจและผลิตภัณฑการท่องเที่ยวด้วยเหตุที่ผลจากการวิจัยได้สร้างความกระจ่างและความเข้าใจสภาพความเป็นไปภายในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตในปัจจุบัน ทราบถึงผลกระทบสำคัญที่เกิดขึ้นทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม หลังการเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในด้านระยะเวลา ในภาพรวมข้อสรุปได้ผลเสียจากการพัฒนาธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรียังไม่น่ากังวลใจเท่าใดนัก และอาจจะมี ความคลุมเครือในบางประเด็นเมื่อเทียบกับเมืองพัทยา ถนนข้าวสารหรือถนนสีลมที่ประสบปัญหาในชั้นวิกฤติ และส่งผลกระทบต่อสังคมและภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทยอย่างชัดเจน ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสดีสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เทศบาลนครภูเก็ต ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ภาคประชาชนและสังคมจะร่วมกันพิจารณา เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบ ซึ่งลบจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีที่อาจจะลุกลามไปมากกว่านี้ในอนาคต ดังข้อเสนอแนะของผู้วิจัยต่อไปนี้

ปฏิริยาของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตต่อธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในฐานะสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

- การรณรงค์สร้างจิตสำนึกสาธารณะมากกว่าค่านึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน – ดังผลการวิจัยที่ปรากฏชัด แม้ในร้านของคนในสังคมไทยส่วนใหญ่ ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเป็นธุรกิจที่ความหมิ่นเหม่ต่อปัญหาศีลธรรมและเกี่ยวข้องกับความสุขเรียบร้อยของบ้านเมือง แต่เมื่อธุรกิจนี้สามารถเอื้อประโยชน์ใด ๆ ให้แก่ตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ในแง่เศรษฐกิจ คนในสังคมเมืองเก่าภูเก็ตก็พร้อมจะให้การสนับสนุน ข้อค้นพบนี้ ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างจิตสำนึกต่อส่วนร่วมในการรณรงค์ช่วยกันรักษา อัตลักษณ์และวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวของชุมชน เพราะการที่คนในชุมชนยอมให้ผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเข้าครอบงำ ย่อมเปิดโอกาสให้นายทุนธุรกิจบันเทิงเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ได้ง่ายขึ้น การรณรงค์ดังกล่าวต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อีกทั้งควรริเริ่มจากคนในชุมชนเอง โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และคำแนะนำ
- การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากการท่องเที่ยว – หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณา “สร้างความตระหนักรู้” ให้แก่คนในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กและเยาวชนโดยการจัดประชุมเพื่อเสวนาเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการท่องเที่ยวที่เข้ามาพร้อมกับธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี ทั้งนี้อาจมีการยกกรณีตัวอย่างจากเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากธุรกิจดังกล่าว นอกจากนี้ ควรนำข้อสรุปที่ได้จากการเสวนามาเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวภายในชุมชน ผลลัพธ์ (Outcomes) ที่ได้จะทำให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคม และช่วยกันเป็นหูเป็นตาหากมีประเด็นหรือเหตุการณ์ที่ส่งผลเสียต่อชุมชน ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเดิมในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมเพื่อรณรงค์และให้ความรู้กับลูกหลานของสมาชิกดั้งเดิมและสมาชิกที่เข้ามาอยู่ใหม่ เพื่อให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต
- การเปิดโอกาสให้ชุมชนเมืองเก่ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและวางแผนการท่องเที่ยวของชุมชน – หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เทศบาลนครภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรเปิดโอกาสให้ตัวแทนของชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ร่วมกันในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นภายในเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนร่วมแก้ปัญหาในทุกขั้นตอนตลอดกระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต
- การศึกษาและวิจัยด้านขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว – หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการศึกษาวิจัยด้านขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งในแง่กายภาพ (Physical Carrying Capacity) จิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity) และสังคม (Social Carrying Capacity) ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการกำหนดดัชนีชี้วัดและวางแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต ทั้งนี้ เนื่องจากเมืองเก่าภูเก็ตเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบาง การแสวงหาประโยชน์ของธุรกิจอย่างรีบเร่ง สุดโต่งและเกินขีดความสามารถการรองรับของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไป การเปลี่ยนแปลงด้านสถาปัตยกรรมที่ไม่กลมกลืนกับสภาพภูมิสถาปัตยกรรมเดิม ฯลฯ ล้วนส่งผลเสียต่อบรรยากาศและความเป็นเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเมืองเก่าภูเก็ตอย่างรุนแรงในอนาคตได้ทั้งสิ้น
- การศึกษาค้นคว้าและการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ – หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมควรร่วมกันกำหนดแผนและทิศทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนภูเก็ตมีความประสงค์มากที่สุด โดยเริ่มจากการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การประเมินศักยภาพของสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมภายในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต การกำหนดแนวคิดหลัก (Theme) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้ชัดเจน การวางแผนกลยุทธ์ การกำหนดวิธีการจัดการ การดูแลและรักษาสีถึงดึงดูดใจทางประวัติศาสตร์ การเตรียมความพร้อมสำหรับการรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว การจัดการ “ความจริงแท้” (Authenticity) การกำหนดแผนกลยุทธ์การตลาด รวมถึงการแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งให้ความสำคัญต่อการศึกษาปรากฏการณ์สัมพันธภาพระหว่างชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตและชุมชนเมืองใหม่บ้านเที่ยงยามราตรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการศึกษได้แสดง ข้อดีของการศึกษาวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพช่วยให้ตอบถึงปฏิกิริยา พฤติกรรมและทัศนะของประชาชนต่อธุรกิจสถานบ้านเที่ยงยามราตรีในสภาพที่เป็นธรรมชาติ เพราะผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเขียนหรืออธิบายคำตอบของตนเองได้อย่างอิสระ ปราศจากการชี้นำหรือเงื่อนไขอื่นที่กำหนดโดยนักวิจัย (Stryman, 2008) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ไม่สามารถอธิบายหรือทดสอบลักษณะปฏิกิริยาที่แตกต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามได้อย่างชัดเจน เช่น การทดสอบความแตกต่างในด้านปฏิกิริยาและทัศนะต่อธุรกิจสถานบ้านเที่ยง โดยแยกตามตัวแปรลักษณะต่าง ๆ เช่น ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ระยะห่างจากที่พักอาศัยกับที่ตั้งธุรกิจสถานบ้านเที่ยงยามราตรี ระยะเวลาที่พำนักในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต ลักษณะและระดับในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นต้น ดังนั้น การวิจัยในอนาคต จึงควรนำผลวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเครื่องมือและตัวแปรในการศึกษา โดยใช้วิธีศึกษาเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง เพราะจะทำให้สามารถเข้าใจประเด็นที่ศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและมีความสะดวกในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ เพื่อให้สามารถเข้าใจปฏิกิริยาและผลกระทบอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ นักวิจัยที่สนใจควรใช้วิธีศึกษาแบบผสม (Mixed Method) เพื่อลดทอนจุดด้อยและเสริมจุดแข็งของวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมโดยเน้นการวิเคราะห์ผลเสียของธุรกิจสถานบ้านเที่ยงยามราตรีจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มนักธุรกิจ หรือหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น เพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เนื่องการท่องเที่ยวยังเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ได้แก่ นักท่องเที่ยว ภาคธุรกิจและผู้ประกอบการ ชุมชนเจ้าบ้านตลอดจนภาคีภาครัฐ สังคมและประเทศชาติ (Bornhorst, Ritchie and Sheehan, 2010) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ล้วนมุ่งเก็บเกี่ยวแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์จากการท่องเที่ยวสูงสุดด้วยวัตถุประสงค์ที่มีความแตกต่างกัน เช่น นักท่องเที่ยวต้องการซื้อประสบการณ์ท่องเที่ยวในราคาที่ต่ำสุดหรือคุ้มค่าที่สุด ภาคธุรกิจต้องการแสวงหาผลกำไรสูงสุดจากการลงทุน ขณะเดียวกัน ชุมชนเจ้าบ้านก็ให้ความสนใจกับประโยชน์ในด้านรายได้และการจ้างงานของตนในระยะยาว เป็นต้น ทำให้การมองเห็นข้อดีและข้อเสียของการท่องเที่ยวก็ย่อมแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มและลักษณะผลประโยชน์ที่ตนได้รับ (Byrd, Bosley and Dronberger, 2009)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา ใจดี. (2546). *ภาพลักษณ์สถานบันเทิงย่านสีลม กรุงเทพมหานครในสายตานักท่องเที่ยว*. นครปฐม: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จารุวรรณ ขำเพชร และคณะ. (2555). พื้นที่เมืองและชีวิตของคนในซอยคาวบอย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา* 4, 37-52.
- ธวัชชัย มานิตย์. (2550). *ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาณุวัฒน์ รักดีอักษร. (2555). การท่องเที่ยวแบบเมือง ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีและผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมในเมืองเก่าภูเก็ต. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 32, 115-130.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริวัฒน์ ช่วยชูวรรณนันท. (2553). *ความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสถานบันเทิงยามค่ำคืนต่อนโยบายการจัดระเบียบสังคมจากทางภาครัฐ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยนเรศวร.

English

- Allen, L. R., Long, P. T., Perdue, R. R., & Kieselbach, S. (1988). The Impact of tourism development on residents' perceptions of community life. *Journal of Travel Research*, 27, 16-21.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C., & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 22, 1055-1076.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Vogt, C. A., & Knopf, R. C. (2007). A cross-cultural analysis of tourism and quality of life perceptions. *Journal of Sustainable Tourism*, 15, 483-502.
- Ap, J. (1992). Residents' perception on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19, 665-690.
- Bangkok Post. (2013). *Government to demand takedown of sex-trade spoof*. Retrieved March 5, 2013, from website <http://www.bangkokpost.com/news/local/334186/govt-wants-youtube-sex-spoof-removed>.
- BBC. (2013). *Can 'sleazy' Pattaya change its image?* [Online] Retrieved March 5, 2013, from website http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/fast_track/9748412.stm.
- Bestard, B. & Naeel, R. (2007). Attitudes toward tourism and tourism congestion. *Region and Development*, 25, 193-207.
- Bornhorst, T., Brent Ritchie, J. R., & Sheehan, L. (2010). Determinants of tourism success for DMOs & destinations: An empirical examination of stakeholders' perspectives. *Tourism Management*, 31, 572-589.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.

- Bull, C. & Hayler, S. (2009). The changing role of live entertainment at English seaside resorts at the beginning of the twenty-first Century. *Tourism Geographies*, 11, 281-307.
- Byrd, E. T., Bosley, H. E., & Dronberger, M. G. (2009). Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina. *Tourism Management*, 30, 693-703.
- Carr, N. (1999). A study of gender differences: young tourist behaviour in a UK coastal resort. *Tourism Management*, 20, 223-228.
- Choi, H. S. C. & Sirakaya, E. (2005). Measuring residents' attitude toward sustainable tourism: Development of sustainable tourism attitude scale. *Journal of Travel Research*, 43, 380-394.
- Chuang, S. (2010). Rural tourism: perspectives from social exchange theory. *Social Behaviour and Personality: an international journal*, 38, 1313-1322.
- Deery, M. A. R. G., Jago, L. E. O., & Fredline, L. I. Z. (2005). A framework for the development of social and socio-economic indicators for sustainable tourism in communities. *Tourism Review International*, 9, 69-78.
- Diedrich, A. & Garcia-Buades, E. (2008). Local perceptions of tourism as indicators of destination decline. *Tourism Management*, 41, 623-632.
- Discovery Thailand. (2013). *Travel guide: nightlife in Thailand* [online]. Retrieved March 5, 2013, from website <http://www.discoverythailand.com/nightlife.asp>.
- Erik, C. (1996). *Thai tourism hill tribes, islands, and open-ended prostitution*. Bangkok: White Lotus, Co. Ltd.
- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29, 79-105.
- Haley, A. J., Snaith, T., & Miller, G. (2005). The social impacts of tourism: A case study of Bath, UK. *Annals of Tourism Research*, 32, 647-663.
- Henkel, R., Henkel, P., Agrusa, W., Agrusa, J., & Tanner, J. (2006). Thailand as a tourist destination: Perceptions of international visitors and Thai residents. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 11, 269-287.
- Hoskin, J. (1988). *Collins illustrated guide to Thailand*. London: William Collins Sons Co. Ltd.
- Howard, R. W. (2005). Khaosan Road: an evolving backpacker tourist enclave being partially reclaimed by the locals. *International Journal of Tourism Research*, 7, 357-374.
- Howard, R. W. (2009). Risky business? Asking tourists what hazards they actually encountered in Thailand. *Tourism Management*, 30, 359-365.
- Hughes, H. L. & Benn, D. (1997). Entertainment in tourism: a study of visitors to Blackpool. *Managing Leisure*, 2, 19-26.
- Hu, C. & Vogt, C. A. (2008). Changes in residents' attitudes toward tourism over time: A cohort analytical approach. *Journal of Travel Research*, 46, 446-455.

- Jamal, T. B. & Getz, D. (1995). Collaboration theory and community tourism planning. *Annals of Tourism Research*, 22, 186-204.
- Jurowski, C. & Gursoy, D. (2004). Distance effects on resident's attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31, 296-312.
- Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of Tourism Research*, 36, 3-11.
- Lee, C. K., Kim, S. S., & Kang, S. (2003). Perceptions of casino impact: a Korean longitudinal study. *Tourism Management*, 24, 45-55.
- Leheny, D. (1995). A political economy of Asian sex tourism. *Annals of Tourism Research*, 22, 367-384.
- Lindberg, K. & Johnson, R. L. (1997). Modeling resident attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 24, 402-424.
- Lonelyplanet. (2013). *Entertainment nightlife*. [Online] Retrieved January 5, 2013, from website <http://www.lonelyplanet.com/entertainment-nightlife>.
- McDowall, S. (2010). International tourist satisfaction and destination Loyalty: Bangkok, Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 15, 21-42.
- McGehee, N. & Andereck, K. (2004). Factors predicting rural residents' support for tourism. *Journal of Travel Research*, 43, 131-140.
- Monnass, H. (2004). Cultural cluster and the post industrial city: towards the remapping of urban cultural policy. *Urban Studies*, 41, 507-532.
- Nunkoo, R. & Gursoy, D. (2012). Residents' support for tourism: an identity perspective. *Annals of Tourism Research*, 39, 243-268.
- Perdue, R. R., Long, P. T., & Allen, L. (1987). Rural resident tourism perceptions and attitudes. *Annals of Tourism Research*, 17, 586-599.
- Rittichainuwat, B., Qu, H., & Brown, T. (2001). Thailand's international travel image: mostly favorable. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42, 82-95.
- Ritzer, G. (1983). *Contemporary Sociological Theory*. New York: Alfred A. Knopf.
- Robert, M. (2003). From 'creative city' to no-go areas: the expansion of night-time economy in British town and city centres. *Cities*, 23, 331-338.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Technique and procedures for developing grounded theory*. USA: Thousand Oaks.
- Urry, J. (1997). Cultural changes and the seaside report. In G.Shaw & A. Williams (Eds.), *The rise and fall of British coastal resorts: cultural and economic perspectives* (pp. 102-113). London: Mansell.

USA Today. (2013). *Top 10 places to go in Thailand*. [Online] Retrieved January 5, 2013, from website <http://travel.tips.usatoday.com/top-10-places-thailand-57069.html>.

Waitt, G. (2003). Social impacts of the Sydney Olympics. *Annals of Tourism Research*, 30, 194-215.

Wang, Y. & Pster, R. E. (2008). Resident's attitudes toward tourism and perceived personal benefits in a rural community. *Journal of Travel Research*, 47, 84-93.

Yen, I. & Kerstetter, D. (2009). Tourism impacts, attitudes and behavioral intentions. *Tourism Analysis*, 13, 545-564.

Translated Thai References (ส่วนที่แปลรายการอ้างอิงภาษาไทย)

Chuychuwantanun, S. (2010). *Opinion and behavior of nightlife business entrepreneur and tourist on the social order policies of the government*. Master of Art Thesis, Naresuan University.

Jaidee, K. (2003). *Image of Silom Bangkok in the view of tourist*. Nakhon Phanom: Office of Academic Resources and Information Technology.

Khampetch, T. (2007). *Impacts of tourism development on local community: a case study of Tambon Wiang Tai, Amphoe Pai, Changwat Mae Hong Son*. Master of Science Thesis, Chulalongkorn University.

Kumpetch, J., Kuwinphan, P., Tangcharoen, W., & Supasetakul, P. (2012). Urban Space and Everyday Life in Soi Cowboy. *Journal of Behaviour Science for Development*, 4, 37-52.

Office of National Economic and Social Development Board (2008). *Regional development framework*. Bangkok: Office of National Economic and Social Development Board.

Phakdee-auksorn, P. (2012). Urban tourism, nightlife entertainment business and its impacts on the socio-culture of Phuket's old town. *Silapakorn University Journal*, 32, 115-130.